

El Gir (servei de pagament)

"De l'Endiot al Ploraire" Figures del burlesc sabadellenc

XAVI RISTOL

Hola Joan i Xavi,

Aquesta es la imatge de la Festa Major de 1916 que el Francesc Bordas va comprar per Internet i que és el punt de partida del projecte expositiu que ens ha proposat fer (interpel·lar la imatge i el seu revers) per la Festa Major d'enguany. La proposta expositiva es durà a terme a l'Alliance Française i en principi es preveu fer una trobada a l'abril amb els que hi participem per donar forma a tot això.

Una abraçada,
Oriol

*Extracte del correu electrònic rebut de l'Oriol Vilapuig (creador i curador)

Fig.1

Fig.1.2

Tot just l'Oriol Vilapuig m'havia enviat la imatge postal per respondre a l'exposició que, casualment, aquell diumenge, vaig trobar una fotografia en una de les parades del mercat vell de Sabadell. En l'estampa, molt ben salvaguardada amb aquestes típiques carpetes arxivador de plàstic, s'hi podien veure alguns dels personatges principals de la mateixa imatge postal del senyor Aldrich. Contrària-ment a l'altra, la imatge no duia nom d'autor i no era pas dinàmica, sinó una posa dels mateixos gegants i capgrossos abans d'arrencar la rua, a l'entrada de la plaça de les Marquilles.

Fig.2

La coincidència em va semblar interessant; però el cas és que no duia prou diners (la imatge em semblava cara) i no podia córrer el risc que algú altre la comprés. Enteneu la misèria negra de la creació artística d'avui. Així que, en un rampell de lladregot, vaig fer servir un truc senzill i molt antic, de prestidigitador, per apropiari-me de la fotografia. Vaig posar un llibre que havia comprat sobre la imatge i, amb un gest calculat dels dits, vaig desenfundar la imatge ensobrada. Recollint el llibre, recollia la imatge. Això, ho havia vist fer al meu avi, que era aficionat a la màgia, en un dels seus números. Me'n deu haver quedat la traça.

Fig.3

D'ençà d'aquell dia, però, el penediment em rosega. Com podria redimir la meva falta? Tot ben pensat, la meva proposta és la següent: faré un gir postal de 25 euros a la senyora Esperança Llopis, visible destinatària de la fotografia de la postal, i l'obra és formalitzarà en la fotografia em-marcada i el tiquet del gir postal a un dels seus descendents.

Mentre els meus escrúpols s'anaven cristal·litzant en el present projecte, el nostre col·laborador David González Ruiz, arxivista, em féu saber l'adreça i detalls de la destinatària alhora que iniciàvem una recerca de la qual se n'extragué la informació següent:

*"Segons els padrons municipals de Sabadell del 1920, Esperança Llopis Corominas era una dona vídua i invàlida de 67 anys que vivia al carrer Advocat Cirera núm. 30 de Sabadell amb la seva germana Júlia, de 55 anys.

Esperança Llopis Corominas estava casada amb Francesc Ribera Soler, un conegut retratista de Sabadell de finals del segle XIX (1855-1900). Els seus descendents durant tres generacions s'han dedicat al negoci de la fotografia i el més jove d'ells treballa com arxiver i fotògraf a la ciutat de Barcelona i, casualment, hi tenim contacte habitual. Et passo una relació dels seus descendents:

- Francesc Ribera i Soler (Torelló, 1855 - Sabadell, 1900)
- Jaume Ribera Llopis (Sabadell, 1878- Barcelona, 1948)
- Francesc Ribera Colomer (Barcelona, 1912- 2015)
- Francesc Ribera Vila (Barcelona, 1950 -)
- Jaume Ribera Riera (Barcelona, 1979 -)

Atès que és molt fàcil contactar amb ells, potser seria oportú avisar-los abans de quines són les teves intencions i compartir amb ells aquesta imatge que segur els farà il·lusió. Si hi estàs d'acord, li puc enviar un correu o trucar-lo (al besnét) demanant si m'autoritza a facilitar-te la seva adreça electrònica o el seu telèfon."

*Extracte del correu electrònic rebut del David González (arxivista)

He fet el gir postal a en Jaume Ribera Riera, besnét de L'Esperança, i li he escrit un correu explicant-li la proposta:

Hola Jaume, sóc en Xavier Ristol. Em dedico a la creació, faig d'artista.

En David González m'ha donat el teu contacte.

Primer de tot, vull agrair-te l'oportunitat de posar-me en contacte amb tu. En segon terme, dir-te que tinc una fotografia feta per la teva besàvia.

A més, vull explicar-te que des de l'Alliance Française de Sabadell, m'han convidat a respondre a una imatge postal de la Festa Major de 1916, juntament amb altres artistes. La proposta que presento us implica de manera emocional i activa a tu i a la teva família, ja que estic preparant un treball a partir de la imatge de la teva besàvia.

Sé que vaig molt just de temps. En David González tot just ahir em va aclarir qui era l'Esperança Llopis i l'exposició s'inaugura demà. Porta per títol "De l'Endiot al Ploraire"

Figures del burlesc sabadellenc. A la mateixa Alliance Française (Casa Taulé) de Sabadell des del 3 de setembre, a les 12h (inauguració), fins al 29 d'octubre. (Seria un plaer per a mi que hi poguéssiu assistir). Per si volguéssiu venir.

T'adjunto l'escrit de l'obra en un PDF, si us plau llegeix-lo. Un cop ho hagis fet, si no entens alguna cosa, fes-m'ho saber. Així mateix, t'adjunto la imatge de la fotografia de la teva besàvia que estarà exposada i un número de Gir postal que t'he fet perquè recullis els diners a qualsevol de les seves oficines: HC60B76. Forma part de la meva proposta.

Espero que et sembli, com a mínim, curiós tot plegat i que puguis veure amb bons ulls aquesta simbòlica proposta. També espero posar-me en contacte amb tu aviat. He quedat fascinat amb les fotografies de tots els teus descendents.

Espero la teva resposta

Salutacions

Xavi

Fig.4

I n'he rebut resposta:

*Bon dia Xavi,

Crec que ja vas conèixer els meus pares i vàreu comentar una mica la teva proposta. Ens ha semblat molt divertida i interessant. Acceptarem gustosos el teu gir postal, a canvi, però, voldríem comprar-te pel mateix import la fotografia al final de l'exposició.

Amb els documents que m'enviaves no hi havia el gir, així que no sé si l'haig de passar a buscar per l'exposició, o no m'ho vas enviar per error. En tot cas, si vols acceptar la meua contraproposta, potser no cal que vagi a cobrar el gir. Tu mateix, ja em diràs alguna cosa.

*Extracte del correu electrònic rebut del Jaume Ribera Riera (besnét de l'Esperança Llopis Corominas, arxiver i fotògraf)

Sento que he començat a resoldre el conflicte intern que m'esquinçava, tot i que sembla que... Fujo del foc per entrar a les brases, en Jaume Ribera Riera m'ha fet una bona jugada, de *trile*. Poc m'esperava que em tornessin la pilota amb tanta sofisticació. S'ha tret un as de la màniga. Ni el meu avi ho hauria fet millor! Tot això passava alhora que m'endinsava en la biografia de la seva interessant família dedicada en cos i ànima a la fotografia del S.XIX i XX i XXI. Quin cas aquest Jaumet!

*Xavi,

El gir postal ja està rebut! Mon pare m'explica coses de l'exposició i que tot ha anat tan bé. Ja hi aniré un dia d'aquests.

Sobre els fotògrafs Ribera, t'adjunto una biografia que vaig fer fa uns anys. Li convé una bona re-passada, però ja et servirà.

Fins aviat,

*Extracte del correu electrònic rebut del Jaume Ribera Riera (besnét de l'Esperança Llopis Coromines, arxiver i fotògraf)

L'inici de la fotografia dins de la família Ribera es remunta a finals del segle XIX a Sabadell, i s'allar-garà durant tres generacions fins ben bé un segle després, pocs anys abans de l'arribada de la fotografia digital, a Barcelona. El caràcter eminentment documental de les seves fotografies fa que el seu material fotogràfic es trobi dispers entre les diverses institucions i clients per als quals van treballar, així la família conserva només una part del que va ser la seva obra. Aquest nucli documental està format per les sèries referents a la família, l'activitat professional indirecta (arxiu este-reoscòpic) i una part de l'activitat professional directa o *clientelar*. En total s'estima que són unes 10.000 fotografies, principalment negatius de gelatina de plata sobre vidre.

Tot i que es coneix una àmplia obra fotogràfica repartida en diferents institucions i entitats, caldria anomenar per la seva rellevància l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona i el Museu del Ferrocarril de Vila-nova i la Geltrú. Sigui com sigui, el recorregut d'aquests fotògrafs, així com la seva obra i el seu destí, requereixen un estudi en profunditat que encara no s'ha dut a terme.

Fent recerca a la xarxa dels fotògrafs Ribera, vaig anar a ensopegar amb una imatge d'en Francesc Ribera Colomer (Barcelona, 1912- 2015), feta al mític restaurant de l'estació de Portbou a mitjans del segle passat.

Una imatge que tenia gravada a la retina des de feia força temps, molt coneguda i utilitzada per les seves connotacions. I, curiositats de la vida, feia un parell de mesos en Jordi Mitjà (artista) l'assenyalava en una xerrada a l'Escola Illa de Sabadell, dins del cicle Relats contemporanis organitzat per l'Oriol (un dels participants del projecte que ens ocupa).

Fig.5

Fig.6

En un dels relats sobre la seva pràctica artística, en Jordi Mitjà ens parlà del seu projecte *Forat d'escala*, el punt de partida del qual n'eren les restes d'escala forjada desestimades, que encara conservava el seu pare, de professió ferrer, de l'obra *Passatges* — nom del Memorial que l'artista israelià Dani Karavan va realitzar a Portbou en homenatge a Walter Benjamin.

El pare d'en Jordi va ser-ne l'artesà, i ell, essent encara estudiant, va seguir i documentar-ne tot el procés. Un projecte, el d'en Jordi, al meu entendre molt interessant i d'una deriva tràgico-còmica com poques he sentit. No en diré res més de *Forat d'escala*, potser perquè el relat ha de ser escoltat.

Fig.7

I parlant de relats, derives i personatges peculiars, que en Joaquim Sala-Sanahuja (curador del present projecte) ha ben il·lustrat, hi ha una galeria que deambula de nit pels nostres carrers més foscos, i de dia pels nostres caps: el filòsof Jenaro Grau Salat, "Genaro", autor de les cèlebres

“con-ferències circulars”; en Sánchez Carameler, el nostre frègoli, o el “Grapa”, de nom Gustau Vila, compromès, exiliat i negat... Personatges que es movien en la fina línia que, penjada de cap a cap del pati de la casa Taulé (la seu actual de l'*Alliance française*) servia per als exercicis de funambulisme del senyor Taulé, l'avi del pintor Antoni Taulé. Amb tot això, vist com van les coses i el camí que han pres, jo em pregunto si no estaré fent el pitjor dels ridículs delatant-me i figurant com un pinxo, un trepa, un pallasso o un lladregot.

De moment jo, m'absolc del robatori!

Fig.1 · Imatge postal de Josep Boixadera Ponsa (Benavent de la Conca 1978-Reus 1938)

Fig.1.2 · Revers de la postal de 1916

Postal enviada el 9 de març de 1917 des de Barcelona per Bert B. Aldrich. La postal va dirigida a la seva germana Mabel, que viu a Berkshire, una població del comtat de Tioga que forma part de l'estat de Nova York, als Estats Units d'Amèrica.

Bert felicita la seva germana pel seu casament i li expressa la seva sorpresa. També li diu que la seva dona Belle (Isabella) està millor de salut des que han tornat de Suïssa i acaba explicant que la postal mostra una festa de carnaval a Sabadell, un poble a quaranta minuts d'allà on són, Barcelona. En un afegit a la part su-perior de la postal li dona les gràcies per les fotos que ha rebut i li demana que li escrigui. L'adreça de con-tacte és l'apartat de correus 492 de Barcelona.

La família Aldrich vivia a Berkshire. Els pares de Bert i Mabel eren Judson Aldrich i Laura M. Simmons. El pare va morir l'any 1906 d'accident, a causa d'un cavall desbocat, i la mare va morir l'any 1918.

Bert era missioner, possiblement metodista. Amb la seva dona Isabella Johnson van estar per Espanya, les Illes Canàries, Anglaterra i Argentina. L'any 1911 van tenir un fill, Paul B. Aldrich. La foto del nadó que van adreçar a Mabel sembla que no la van enviar i es va posar a la venda per Internet l'any 2010.

Mabel es va casar l'any 1917 amb Harvey L. Dezell, nascut l'any 1894 a Minnesota. És possible que es ca-ssin just abans que Harvey se n'anés mobilitzat per les tropes americanes a la Primera Guerra Mundial.

La família Aldrich està enterrada al cementiri d'Evergreen, a Berkshire.

*Extracte de la investigació feta per Carles Bordas (historiador)

Fig.2 · Fotografia robada d'Esperança Llopis Coromines

Fig.3 · Imatge d'arxiu: Pere Ristol i Juan Tamariz 1993

Fig.4 · Fotografia presa el dia de la inauguració de Francesc Ribera Vila i Margarita Riera Colomer al pati de la Casa taulé (Alliance Française de Sabadell)

Fig.5 · Imatge cedida per l'Escola Illa. Jordi Mitjà (artista) explicant el seu projecte Forat d'escala.

Fig.6 · Fotografia del restaurant de l'estació de Portbou a mitjans de segle passat de Francesc Ribera i Colomer

Fig.7 Imatge de la xarxa. No me n'he pogut estar d'il·lustrar la semblança fisiològica d'aquesta figura fallera de Joan Amades (folklorista) amb la d'en Joaquim Sala-Sanahuja

Agraïments especials:

Francesc Ribera Vila
Margarita Riera Colomer
Jaume Ribera Riera
Joaquim Sala-Sanahuja
David González Ruiz
Hélène Vietti
Alliance Française
Francesc Bordas
Oriol Vilapuig Morera
Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú
Marta Domedel Puig
Farners i Genís Ristol Domedel

Revisió text: Joaquim Sala-Sanahuja

Correccions català: Georgina Bergé

Traducció castellà: Siret Sánchez

Llicència Creative Commons
CC BY-NC-SA

Ajuntament de Sabadell

Alliance Française
de Sabadell

Liberté • Égalité • Fraternité
REPUBLIQUE FRANÇAISE